

VIII

OKULISTA JAKO BIEGŁY SĄDOWY

Biegły sądowy jest osobowym źródłem dowodowym. Wydając opinię sądowo-lekarską, rozjaśnia drogę postępowania organom procesowym w tych sprawach, w których nie dysponują one odpowiednim zasobem wiedzy specjalistycznej. Czynności lekarza biegłego mogą polegać na przeprowadzaniu badań osób żywych (w sprawach sądowo-karnych, cywilnych i ubezpieczeniowych), badań zwłok ludzkich, badań dowodów rzeczowych, oceny danych zawartych w sądowych aktach sprawy i na udziale w rozprawach sądowych oraz wyjaśnianiu zagadnień z zakresu jego specjalizacji.

Sprawozdanie z wykonanych przez biegłego czynności musi mieć odpowiednią formę. W opinii sądowo-lekarskiej wyróżnia się zazwyczaj trzy części: wstępną, opisowo-sprawozdawczą i właściwe orzeczenie. Część wstępna zawiera dane dotyczące biegłego, datę i zakres opinii oraz dane dotyczące osoby badanej i sposób stwierdzenia jej tożsamości. Część druga to rzetelny opis badania z nawiązaniem do ewentualnych wcześniejszych wyników. Część ostatnia to wnioski wysnute z przeprowadzonych badań, zawierające odpowiedzi na sformułowane przez organ procesowy pytania. Poglądy wyrażone w opinii muszą mieć uzasadnienie w części opisowej. Należy pamiętać, aby język opinii sądowo-lekarskiej był prosty, przystępny – a więc używanie fachowej terminologii medycznej trzeba ograniczyć do niezbędnego minimum, zdania powinny być jasne, logicznie wynikające ze stwierdzonych ustaleń. Opinia biegłego musi być jednoznaczna i oparta na ustaleniach noszących znamiona pewności. Zazwyczaj też opinia stanowcza, choć obarczona pewnymi wątpliwościami wystarcza sądowi do rozstrzygnięcia sporu.

Do pełnienia czynności biegłego może być powołany nie tylko biegły sądowy z listy Sądu Okręgowego, ale także każda osoba, o której wiadomo, że ma odpowiednią wiedzę w danej specjalności. Uzasadniona zatem – dla każdego okulisty – wydaje się potrzeba znajomości podstawowych kwestii w zakresie orzecznictwa.

A **Proces karny**

W sprawach sędowo-karnych podstawą merytoryczną opinii o stopniu uszkodzenia ciała wydaną przez biegłego w zakresie chorób oczu są stosowne artykuły Kodeksu karnego (Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – tekst jednolity Dz.U. z 2018 r., poz. 1600, 2077), tj. art. 156 i 157 k.k.

Art. 156

§ 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

- pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia;
- innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej, długotrwałej choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego istotnego zeszpecenia lub znieskształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 157

§ 1. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określony w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Utratę wzroku rozumieć należy jako stan, w którym człowiek zupełnie nie widzi lub gdy jego ostrość wzroku (po zastosowaniu szkieł korekcyjnych) jest mniejsza niż 0,02, co uniemożliwia człowiekowi w praktyce posługiwanie się narządem wzroku.

Naruszenie czynności narządu ciała to przemijające, całkowite lub częściowe zniesienie fizjologicznych czynności danego narządu lub układu (w przypadku narządu wzroku to przejściowe pogorszenie ostrości wzroku, dwojenie, ubytki w polu widzenia).

Trwała niezdolność do pracy w zawodzie to utrata zdolności wykonywania pracy, do której pokrzywdzony uzyskał odpowiednie kwalifikacje. Takiego stanu nie należy mylić z pojęciem całkowitej niezdolności do pracy.

W procesie karnym zazwyczaj na podstawie sporządzonej przez biegłego opinii zapada decyzja o wymiarze kary pozwanego. Czasami jednak role się odwracają – znany jest przypadek, kiedy to właśnie opinia biegłego decydowała o złagodzeniu kary.

B Proces cywilny

W procesie cywilnym podstawę prawną stanowi Kodeks cywilny (Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – tekst jednolity Dz.U. z 2018 r., poz. 1025, 1104, 1629, 2073). Najważniejsze z punktu widzenia lekarza powołanego do pełnienia czynności biegłego sądowego wydają się następujące artykuły:

Art. 415

Kto z winy swojej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Art. 444

§ 1. W razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wynikłe z tego powodu koszty. Na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia, a jeżeli poszkodowany stał się inwalidą, także sumę potrzebną na przygotowanie do innego zawodu

§ 2. Jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty.

§ 3. Jeżeli w chwili wydania wyroku szkody nie da się dokładnie ustalić, poszkodowanemu może być przyznana renta tymczasowa.

Art. 445

§ 1. W wypadkach przewidzianych w artykule poprzedzającym sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Art. 446

§ 1. Jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł.

Art. 447

Z ważnych powodów sąd może na żądanie poszkodowanego przyznać mu zamiast renty lub jej części odszkodowanie jednorazowe. Dotyczy to w szczególności wypadku, gdy poszkodowany stał się inwalidą, a przyznanie jednorazowego odszkodowania ułatwi mu wykonywanie nowego zawodu.

O ile w procesie karnym lekarska ocena skutków obrażeń ciała ma znaczenie dla wymiaru kary orzekanej przez sąd wobec sprawcy, o tyle w sprawach cywilnych opinia lekarska jest pomocna przy zasądzeniu odszkodowania materialnego za doznane uszkodzenia ciała lub rozstrój zdrowia. Zadaniem lekarza biegłego jest więc nie tylko ustalenie rodzaju szkody na zdrowiu i sprawności fizycznej, jakiej doznała osoba w wyniku zdarzenia będącego przedmiotem sporu, ale również: określenie wysokości kosztów leczenia, kosztów przygotowania poszkodowanego do innego zawodu, określenie stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej oraz pomoc w ocenie zadośćuczynienia za krzywdę (nawiązka za ból).

C Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

Zdecydowana większość spraw, do których powoływany jest okulista w charakterze biegłego sądowego, wiąże się z Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Dotyczą one najczęściej:

- 1) ustalenia niepełnosprawności zarówno u dorosłych, jak i u dzieci – pozwanym jest Wojewódzki Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności
- 2) ustalenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy – pozwanym jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Warto więc pamiętać, co prawidłowo sporządzona opinia sądo-lekarska powinna zawierać. Otóż w sprawach o niepełnosprawność dla Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w orzeczeniu biegły okulista musi uwzględnić:

- 1) ustalenie niepełnosprawności
- 2) stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki)
- 3) kod niepełnosprawności (niepełnosprawność z przyczyn okulistycznych oznaczona jest symbolem 04-O)
- 4) data powstania niepełnosprawności
- 5) data powstania stopnia niepełnosprawności
- 6) trwałość bądź okresowość naruszenia sprawności organizmu
- 7) wskazania dotyczące odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby
- 8) określenie szkolenia, w tym specjalistycznego
- 9) wskazania co do zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej
- 10) zalecenia dotyczące uczestnictwa w terapii zajęciowej
- 11) określenie konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby (okulary, soczewki kontaktowe, pomoce dla słabo widzących)
- 12) wskazania odnośnie do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji